

Őszi észlelés az Andromedában

Az Andromeda csillagképét a Pegazus nagy négyszögétől kiinduló kb. 30° -os lágy ívről — melyet a béta And fölött a nagy Andromeda-köd, az M31 koronáz meg — szinte minden amatőr csillagász jól ismeri. A csillagkép természetesen nem csak az M31-et és társult ködfoltjait (M32 és NGC 205) tartalmazza, hanem számos más mély-ég objektumot, de szép kettős-csillagokat és izgalmas változócsillagokat is találhatunk bőségesen. Ezen túlmenően az Andromeda arról is nevezetes, hogy időszakonként e csillagképben jóformán "hemzsegek" az üstökösök. Ebben az évben ez feltétlenül igaz volt, s miért ne tűnne fel az őszi égen akár egy újabb fényes üstökös is e vidéken?

Objektumkereső égi nézelődésünket indíthatjuk az alfa Andromedaetől (mely egyben delta Peg néven is ismert), a Pegazus nagy négyszögének baloldali tagjától. Eddigi "gyakorlatunktól" eltérően nem kettős csillag. Az íven balfelé haladva szabad szemmel is jól látszik kb. 6° -ra egy keresztetű kis csillagív, melynek középső tagja a delta And (BU 491), egy nyílt, de óriási eltérésű kettős. A $12^m,5$ -s társ megpillantásához igazán jó, nagyon tiszta átlátszóságú ég és minimum 150x-es nagyítás szükséges. Érdekes feladat lenne meghatározni, hogy a kis-közepes távcsövek (pl. Mizar) hozzák-e a társat?

A delta And felett kb. 3° -ra ismét egy kettős csillag, a pi And (29 And) kínálkozik megfigyelésre, amely valamivel könnyebb; $4,5-9^m,0$, de van egy $11,5^m$ fényességű "C" társ is. Az ív felett ugyancsak 6° -ra egy jellegzetes kis csillagháromszög található, amely tartalmazza az R And (VA 11) ismert mira változót. A csillag szeptember végén még — valószínűleg — binokulárokkal elérhető. Utána viszont érdekes feladat lesz a halványodó változót 14^m körüli minimuma felé követni közepes (15–25 cm-es) távcsövekkel.

A csillagkép fő ívének közepén a béta And felett 8° -kal ÉÉK-re található a Nagy Androméda-köd, az M31 és két társa. Minden amatőr jól ismeri, azonban időnként azért is érdemes egy-egy rövid pillantást vetni az M 31-re távcsövünkkel, mert bármikor feltűnhet benne egy a S And-hoz hasonló fényességű szupernóva.

Az M31 és a 35 And másfélszeresében szabadszemes csillagként látható a 39 And. Irányítsuk rá távcsövünket, majd mozdítsuk el $20'$ -cel DK-re. Itt normálisan egy jellegzetes kis csillagháromszöget találunk; ha pedig egy kissé torz négyszöget, akkor maximumban elcsíptük az RX And UGZ típusú törpe novát. A VA XI. 5. oldalán található az ehhez szükséges változós térkép. A környezet igen könnyen megjegyezhető, így bátran ajánlom a változóészlelés iránt érdeklődő amatőröknek.

Az érdekes planetárisok keresésére vállalkozó észlelőknek a lambda-iota And íve mellett 3° -kal DNy-ra, a 13 And alatt kb. $40'$ -re található NGC 7662 planetáris kínálkozik, amely már 8–10 cm-es távcsövel felismerhető, kékes-szürke diffúz foltként, nagyobb távcsövel pedig kissé szabálytalan periferiákkal. E ködtől $2^{\circ},5$ -ra továbbhaladva DDNy-ra keressük fel a már kissé nagyobb távcsöveknek ajánlott NGC 7640 GX-t; ez egy csodálatos $11' \times 1'$ -es fényvonalként látható. Mindehhez és a csillagkép más kincseihez sok derült éjszakát kívánok.